

Checklist van belangen van auteurs en uitgevers bij het publiceren van een tijdschriftartikel

September 2005
Wilma Mossink
mossink@surf.nl

De publicatie van een artikel in een tijdschrift berust altijd op een uitgeefovereenkomst. Een uitgeefovereenkomst is een contract tussen een auteur en een uitgever waarin is vastgelegd volgens welke voorwaarden een artikel (een oorspronkelijk wetenschappelijk werk) wordt geaccepteerd voor publicatie en toegankelijk wordt gemaakt voor een breder lezerspubliek. Een uitgeefovereenkomst is in het proces van wetenschappelijke communicatie van belang om de rechten en verantwoordelijkheden evenwichtig te verdelen.

De auteur en de uitgever hebben veelal dezelfde maar soms ook uiteenlopende belangen. Door na te gaan wat precies de wederzijdse belangen zijn, kunnen beide partijen elkaars positie beter begrijpen wanneer ze een uitgeefovereenkomst aangaan. Aan de hand van deze checklist kunnen auteurs en uitgevers nagaan welke rechten zij eventueel willen behouden wanneer ze de auteursrechten op een publicatie overdragen of in licentie geven. Aan de hand van het overzicht van aandachtspunten voor uitgevers kan worden bepaald welke rechten het best door welke partij kunnen worden uitgeoefend.

Deze checklist hoort bij een door SURF en JISC gesubsidieerd werkpakket op het gebied van uitgeefovereenkomsten, ontwikkeld onder auspiciën van de Zwolle-groep. Hierin gaat het met name om het vinden van een goed evenwicht tussen de belangen van partijen in auteursrechtregelingen voor wetenschappelijke werken.

In de wetenschappelijke communicatie worden verschillende definities van preprints en postprints gebruikt. De definities die in deze checklist worden gehanteerd, sluiten aan bij de definities die door de Association of Learned and Professional Society Publishers werden gebruikt in haar reactie op het rapport '*Scientific Publications: free for all*' (november 2004) ten behoeve van het Science and Technology Committee van het Britse Lagerhuis.

Een **preprint** is een werk in de vorm die nog niet aan een peer review is onderworpen of door een uitgever is geredigeerd of gereedgemaakt voor publicatie.

Een **postprint** is een werk in de vorm die voor publicatie is geaccepteerd en waarin de auteur de uitkomsten van de peer review heeft verwerkt.

De **definitieve versie** is de versie van de uitgever die een verdere redactionele bewerking heeft ondergaan en door de uitgever gereed is gemaakt voor publicatie.

Soms wordt het verschil tussen de definitieve versie en de postprint alleen bepaald door de typografie en de stijl van het tijdschrift.

Rechten van het publiek, zoals 'fair use' of 'fair dealing', vallen buiten het bestek van dit project.

=====

I. Belangen van auteurs

Publicatie en verspreiding

De carrière van wetenschappelijke auteurs is afhankelijk van het publiceren van hun onderzoek in gerenommeerde wetenschappelijke tijdschriften. Auteurs publiceren het liefst in tijdschriften met een hoge impactfactor en een breed internationaal lezerspubliek, zodat hun werk zo veel mogelijk wordt geciteerd.

- Vrije keuze van het tijdschrift om een werk in te publiceren.

Verspreiding houdt in dat het werk optimaal toegankelijk wordt gemaakt en wordt gedeeld met vakgenoten. Het werk kan worden verspreid in de vorm van een preprint, een postprint of de definitieve versie.

- Delen met vakgenoten (zoals bij overdrukken) via e-mail-lijsten of een listserve;
- Zelf publiceren (plaatsing op eigen website of vakgroepwebsite);
- Opnemen in een institutionele of nationale digitale repository;
- Heruitgeven.

Gebruik voor onderwijsdoeleinden

Voor auteurs is het van belang dat zij hun tijdschriftartikelen mogen gebruiken voor onderwijsdoeleinden bij de instelling waar zij werkzaam waren toen het artikel werd geschreven en bij instellingen waar zij eventueel later gaan werken. In het laatste geval zou dit recht kunnen afhangen van het eigendoms- en auteursrechtenbeleid van de instelling waar het werk tot stand is gekomen.

- Alle onderwijstoepassingen, inclusief colleges en klassikale lessen;
- Readers;
- Afstandsonderwijs;
- E-learning-omgevingen, bijv. een intranet of een virtuele leeromgeving die alleen toegankelijk is voor (bepaalde groepen) ingeschreven studenten.

Gebruik voor onderzoeksdoeleinden

Men moet zich realiseren dat een auteur de inhoud van zijn/haar artikel altijd kan gebruiken om in later werk op voort te bouwen; deze checklist heeft

betrekking op het gebruik van een artikel in de vorm waarin het wordt of zal worden gepubliceerd.

- Gebruik in eigen onderzoek van de auteur;
- Delen met vakgenoten in een niet-commercieel onderzoeksnetwerk.

Eigen gebruik

- Promotionele literatuur;
- Presentatie op een congres.

Toekomstig hergebruik

- Hergebruik in toekomstige publicaties en andere projecten, bijv. een proefschrift;
- Uitbreiding naar boekvorm;
- Aanpassing.

Bewaring

- Langdurige toegankelijkheid;
- Opname in een doorzoekbaar archief.

Bescherming van intellectuele-eigendomsrechten en persoonlijkheidsrechten

- Recht om als auteur van het betreffende werk te worden genoemd;
- Behoud van de integriteit van het werk;
- Bescherming tegen plagiaat;
- Bescherming tegen illegaal kopiëren;
- Bescherming tegen inbreuk.

=====

II. Belangen van uitgevers

De kernactiviteit van een uitgever bestaat uit het publiceren en verspreiden van intellectuele eigendom. Wettelijk gezien moet een uitgever de noodzakelijke rechten op die intellectuele eigendom bezitten om zijn activiteiten te kunnen ontplooien en in de toekomst te kunnen uitbreiden. Een ander belangrijk punt is dat exclusiviteit voor een uitgever van belang kan zijn.

Publicatie en verspreiding

- Wettelijk recht om te publiceren;
- Redactionele selectieprocedure;
- Kwaliteitscontrole door middel van peer review;
- Continue beschikbaarheid;
- Opname in abstract- en index-databanken;
- Betere vindbaarheid voor zoekmachines;

- Investeren in nieuwe technologie/softwareformaten/distributiekkanalen;
- Marketing- en verkoopfunctie.

Hergebruik

- Het maken van afgeleide werken;
- Onderwijssupplementen;
- Vertalingen;
- Bloemlezingen;
- Formaten voor gebruikers met speciale behoeften;
- Verandering van het uiterlijk van het artikel;
- Sublicentiëring aan anderen voor gehele of gedeeltelijke heruitgave;
- Voorziening voor toestemming/overname.

Bewaring

- Opslag van werk in database;
- Digitale archivering;
- Samenwerking met derden inzake 'perpetual access', bijv. BL/LOCKSS.

Bescherming van intellectuele-eigendomsrechten en persoonlijkheidsrechten

- Behoud van de integriteit van het werk;
- Bescherming tegen plagiaat;
- Bescherming tegen illegaal kopiëren;
- Bescherming tegen inbreuk.

Financieel

- Kostendekking/winst;
- Aansprakelijkheids- en vrijwaringsrisico.

Speciale gebruiksdoeleinden

- Administratie van auteursrechten;
- Regelingen met nationale reproductierechtenorganisaties voor doorberekening van auteursrechtvergoedingen.

=====